

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

22:a årg. 1926.

N:r 8. Augusti.

Pris 25 öre

LÖVÅNG, ÖSTERGÖTLAND.

(Ur Svenska bilder.)

Kvinnorna och rösträtten.

I den artikel som Hjalmar Branting skrev i Morgonbris valnummer 1921, då kvinnorna för första gången skulle utöva sin politiska rösträtt, framträdde en viss ängslan för att de skulle giva demokratin ett bakslag. Förebildliga exempel funnos både för och emot, ett antagande, att kvinnorna skulle rösta med högern eller rättare skulle medverka

till stärkandet av högerpartiet. I Norge och Danmark hade det gått lyckligt för socialdemokratin. Några obehagliga överraskningar för vänstern hade de kvinnliga väljarna icke berett den. Däremot hade det visat sig att kvinnorna i Tyskland röstat i 60 procent med högerpartierna. Och han slutar artikeln med följande fråga till de svenska kvin-

norna: "Skola de svenska kvinnorna följa de tyska i spåren, stödja till sin egen skada främst de partier, som alltid sett ned på dem som odugliga i det stora hemmets, i samhällets värv? Eller skola de icke hellre göra som sina nordiska systar, gå till det parti där de naturligt höra hemma, söka förbättra sitt parti — det behövs för alla!

— och således, om de höra till arbetets kvinnor i ordets vanligaste mening, eller om de i medelklassställning förstå att hela samhällets välfärd dock ytterst hänger på att arbetet bättre kommer till sin rätt, ge sin röst för arbetarepartiet?"

Nu ha två politiska val ägt rum i Sverige i vilka kvinnorna deltagit och den stora frågan är: ha de svenska kvinnorna bidragit till att stärka högerpartiet eller ha de, som de danska och norska kvinnorna, "följt sina män och sin klass"? I Tidens häfte nr 2 för i år har den frågan ingående statistiskt behandlats av Ture Agrup. Han vrider och vänder på siffrorna i olika omgångar. Något exakt kan naturligtvis inte angivas då kvinnornas röster icke särskiljas, men genom de skilda sammanställningarna kommer han fram till att kvinnorna i större procent röstade med de borgerliga. Var den absoluta procentsiffran ligger för arbetarkvinnornas uppmarsch vid arbetarepartiets sida vid senaste valet kan icke angivas, men bevisat är, att rätt många röstade med högern och han summerar sina iakttagelser till följande uttalande: "Genom kvinnorösträtten har socialismen förlorat i terräng på grund av kvinnans mera konservativa kynne samt på grund av överklassens större kvinnoprocent och dess kvinnors flitigare valdeltagande, men delvis återvunnit det förlorade på grund av skillnaden mellan land och stad, som bl. a. innebär ett ringa deltagande i valet av landsbygdskretsarnas högerkvinnor."

Huruvida förf. har rätt i sitt slutpåstående att i kvinnans rösträtt skulle vara att finna orsak till "vissa motigheter, som arbetarepartiets frammarsch rönt under de sista åren" överlåta vi helt åt "den gamla maskulina bitterheten" att tvista om. Vi kunna i alla händelser inte vara blinda för och ha heller icke varit det, att det ännu fordras mycket arbete innan arbetarkvinnorna bliva politiskt vakna och klassmedvetna i samma grad som överklasskvinnorna. Från högerhåll smådas alltid klasskampssynpunkterna men bevakas för deras vidkommande energiskt. Aldrig släppa de godvilligt ifrån sig en enda chans som ur deras klassynpunkt skulle betyda en eftergift åt demokratin och ännu mindre naturligtvis åt socialdemokratin. Men kanske någon säger: "Vi ha ju fått den allmänna rösträtten trots att vi ägde då den genomfördes ett

starkt högerparti såväl som nu, liksom att en hel del andra reformer gått igenom. Det är sant, men det är också sant att högern icke låtit någon reform gå igenom med mindre de därtill varit nödda och tvungna.

Och därför måste vi alltid vara på vår vakt, ty högern vilar aldrig utan är alltjämt aktiv, icke endast för att försvåra reformarbetet utan även för att taga tillbaka det som förut givits. Det heter naturligtvis också att reformera, fastän ej i den riktning som tjänar arbetarklassen och småfolket.

De landstings- och kommunalval som nu i höst gå av stapeln ha också stor betydelse i många riktningar för alla dem som äro betungade. Och vi ha många familjer i vårt land som i dessa tider få leva vid nödtröftsgränsen, och för vilka det är av vikt att vi få en annan politisk vind. Det vore därför mer än smärtsamt om man skulle ytterligare få erfara likgiltighet från arbetarkvinnornas sida för småfolket och de lidande.

Vi vilja uppmana alla Morgonbris läsarinor att grundligt redan nu sätta sig in i innebörden av om vi skulle få flera högermän eller socialdemokrater i landstingen. Det är nog det bästa agitationsmedlet att sakligt upplysa dem, som icke äga möjligheter eller ens äga begrepp om att vilja skaffa sig dem, vilka frågor som hava betydelse vid valet och deras eget inflytande för att få dem lösta i ena eller andra riktningen.

Göra vi detta så komma vi säkerligen att bidra till att procenten av arbetarkvinnor som röstat med högern väsentligen komma att sänkas.

S. V.

Mor och barn.

I F. D. P. för den 7 juli lästes en upprörande historia om hur en "fin" barnfader skyddas av ej mindre än tre barnavårdsmän som omväxlande haft fallet om hand. Utan att på något sätt redogöra för fallet kan ur den artikel som tidningen försett med feta och braskande rubriker sammanhanget lätt utläsas. Fallet måste vara en s. k. föranmälan. Barnfadern sökes då av barnavårdsmannen och får för denne erkänna eller förneka faderskapet. Både "fina" herrar och arbetare neka i vanliga fall, ja så ofta att man kan säga att det är till

minst femtio procent. Jag har fall där till och med den som bor tillsammans med modern i samvetsäktenskap nekar till tredje eller fjärde barnet. Vad har då barnavårdsmannen att göra? Jo, att förbereda rättegången och detta tager i regel en tid av omkring sex veckor. Så födes barnet under tiden långt före den uppgivna väntade nedkomsten. Bevisligen är det för tidigt fött, men för att i sådant fall kunna fastställa faderskapet bör modern uppgiva åtskilliga detaljer ur sitt umgänge med mannen eller andra män och det händer att sådana ärenden först behandlas inför familjerätten åtskilliga gånger innan det visas till medicinalstyrelsen, där det ibland får ligga halvår. Medicinalstyrelsen har då att ur detaljerna och med ledning av barnets längd och vikt fastslå vem, som med sannolikhet kan anses vara fader. Modern har under de sista månaderna före barnets födelse tagit anställning som "obemärkt" och har kanske en lättare plats som hon sköter till husmoderns fulla belåtenhet den lilla tid hon av sin obekvämlighet är förhindrad att vara ute och husmodern är tacksam för denna lugna och pålitliga, framför allt billiga arbetskraft och önskar henne gärna tillbaka, naturligtvis för samma billiga ersättning, 10 à 20 kronor i månaden. Därför bestormas ofta barnavårdsmännen med böner ej endast från mödrarna utan också från husmödrarna om att "skaffa bort" barnet. Faderskapet är inte avgjort, att utackordera barnet går endast för sig om man ögonblickligen kan pungslå barnfadern och när han då ej är villig att genast erkänna så "skyddas han av barnavårdsmannen". Ack om F. D. P. och alla som läsa detta, visste hur ofta ej endast den beskyllningen utan också beskyllningen för att vara förälskad i barnfadern slungas ut mot barnavårdsmän som inte kan föregripa rättegång! Så är det frågan om utackorderingen. Dessa späda barn som inte kunna reda sig utan modern skola absolut ut i fosterhem, till och med de för tidigt födda som knappast äro funtade att leva utomkveds. För snöd vinnings skull finns alltid någon sniken fostermor färdig, att mot månadsbetalning taga emot ett spätt barn och ehuru jag högljutt protesterat har det enbart i år förekommit åtskilliga gånger i min praktik att fostermoder hämtat barnet tre à fyra timmar efter födelsen. Modern har

lånat ihop den första månadsbetalningen. Redan vid den andra stoppar det och då är det barnavårdsmanen, som är fullständigt oduglig om han inte kan skaffa pengar från en barnfader, som ännu ej erkänt eller dömts. Ja, då får samhället betala! Är samhällets skattebetalande medlemmar nöjda med att dessa mödrar så helt befrias från allt ansvar, att samhället ögonblickligen skall taga hand om deras avkomma? En mor av den sorten, som skaffat sex utomäktenskapliga barn till världen, svarade mig, då jag ville att hon skulle bidra till sitt sist födda barn: "Jag har inte försöjt någon av mina ungar ännu och ämnar ej göra det i fortsättningen heller!" Är det för mycket begärt att moder och barn ej skola skiljas de första sex veckorna, för vilka barnfader är bidragspliktig även till modern? Är det för mycket begärt att moder, som ej med bestämdhet kan utpeka barnfadern, stannar å asyl eller spädbarnshem med barnet tills faderskapet hunnit utredas? Och är det för mycket begärt att dessa husmödrar, som bereda de egna barnen den mest omsorgsfulla och noggranna vård och skötsel, skola känna något för de stackars små, som obarmhärtigt bestjälas på modersmjölk och modersvård, ej minst genom deras påtryckningar?

För att nu återgå till det i F. D. P. relaterade fallet så säger tidningen, att barnavårdsmanen velat bereda modern asylvård och sedan spädbarnshem. Det är just vad denna moder behövde och det ordnas alltid genom B. B. med asylvård antingen barnavårdsman eller moder begär det. Spädbarnshem ordnas genom asylen eller barnavårdsmanen och tidningen säger ju att asylvård beretts modern. Alltså är det gjort just vad barnavårdsman ansett att det borde göras, det och intet annat. Men vad modern velat göra, vända tillbaka till den "goda platsen" (som ej är så god att hon kunde få taga med sig sitt späda barn ett par, tre månader) och sedan utackordera barnet, utan att medel finns, i fosterhem, just nu, när det är svårt att sköta flaskor och nappar och mjölken surnar, det blev inte gjort och ve över den, som med verkar därtill. Begär ej att barnavårdsmanen skall vara med därom, ty det är barnavårdsmannens sak att se till barnets rätt.

Sigrid Lundin.

Arbetarnas bostadsstandard i Danmark.

II.

Arbejdernes Andelsboligforening i Köpenhamn är den äldsta och största i landet. Efter dess mönster ha bostadsföreningar bildats i de flesta större landsortsstäderna. Varje medlem har att erlægga en andelsavgift av 40 kronor; då en medlem erhåller lägenhet i föreningens hus, skall han dessutom inbetala ett tillskott, som ungefär motsvarar ett års hyra. Andel såväl som tillskott förbliver medlemmens egendom och förräntas av föreningen med 4 %. Äganderätt till fastighet och grund tillhör däremot föreningen. En lägenhet kan därför aldrig bli spekulationsobjekt; den kan genom föreningen överlåtas till annan person, men icke säljas. Ekonomisk vinst genom överlåtelse är därmed utesluten. Föreningen bygger således på sunda principer, och man har litet svårt att förstå den misstro tanken mötte, icke minst bland arbetarna. Men många s. k. radikaler anse ju, att bostadsfrågans lösning är en sak, som endast angår stat och kommun. De förstå icke det mera stolta i den inbördes hjälpen.

Den allvarliga ekonomiska kris med åtföljande arbetslöshet, varav Danmark såväl som de flesta andra länder lider, har vållat bostadsföreningarna rätt stora svårigheter. Först var det den stora Andelsbankens fall, som gav anledning till bekymmer. Den hade finansierat en hel del av föreningens bostadsbygge, och dessutom hade den samman med bostadsföreningen uppfört det väldiga komplexet Axelborg, mitt emot Köpenhamns järnvägsstation, ett företag som det dock ser ut till att man kan hålla flytande trots krisen. Allvarligare är, att arbetslösheten gjort det vanskligt för många arbetare att betala det direkta tillskott vid erhållande av lägenhet i föreningens fastigheter. Enligt dagspressen skulle det vid senaste aprilflyttning ha funnits 6,000 familjer utan tak över huvudet i Köpenhamn, medan det i Andelsboligforeningens hus lär ha funnits omkring 400 lägenheter lediga. Det har icke varit möjligt att få kontrollerat uppgiftens riktighet, men otrolig är den inte. De familjer som i första hand

bli husvilla äro i regel de barnrika, och de ha också sällan möjlighet att betala ett tillskott av omkring 1,000 kronor. Hyran i föreningens hus är i genomsnitt omkring 80—90 kr. i månaden för en lägenhet om tre rum och kök. När få vi en trerumslägenhet i Stockholm för det priset?

Trädgårdsstaden Brønshøj utanför Köpenhamn, som också är grundad på andelsprincipen, är väl ideallet närmast. Där är det direkta tillskottet 200 kr. och varje delägare har sin lilla villa med tillhörande trädgård. Dessvärre kunna ju inte alla en storstads innebyggare komma att bo i trädgårdsstäder, hur önskvärdt det än är. Stora kaserner äro och förbli ett ont...

Det kan hända, att någon undrar om det verkligen är arbetare, som stå bakom denna omfattande kooperativa byggnadsverksamhet. Jo, Arbetarnes Andelsbostadsförening gör verkligen skäl för sitt namn. Den är bildad och sedan i huvudsak buren upp av arbetare.

En händelse från tiden vid krigsutbrottet förtjänar att omtalas, emedan den klart belyser det intima samband som, sedan motståndet väl övervunnits, blev rådande mellan föreningen och arbetareorganisationerna. Den visar också vad fackföreningarnas stora kapital kan uträtta, när det göres fruktbarande i solida arbetareföretag. — Bostadsföreningen hade i 1914 kommit i ekonomiska svårigheter beroende på, att den bank som tidigare ställt nödigt kapital till dess förfogande nu begärde en ränta av 13 %. Nu voro goda råd dyra. Man fann då på den utvägen, att hänvända sig till Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund med en anhållan om lån. Efter en del underhandlingar erhöi man från nämnda förbund ett lån på 150,000 kr. till 5½ %. Förbundet fick, om det hade sina pengar i bank, endast 4 % ränta. Således sparade man genom denna inbördes hjälp 9 % åt byggnadsföreningen och gav fackföreningen 1½ % högre ränta.

För att göra sig oberoende av privata arbetsgivare har föreningen själv startat egna verkstäder för snickeri, målning, timmerarbete och

cementgjuteri. Den äger dessutom två tegelbruk och har en särskild avdelning som ombesörjer allt transportarbete. Kort sagt: man är sin egen herre.

Arbetarnes bostadsförening i Esbjerg är ansedd för att vara en av de bästa i den danska landsorten. Den bildades 1917 och har tills dato uppfört cirka 330 lägenheter. Tillskottet är 200 kronor som förbliver medlemmens egendom och kan återbetalas vid avresa eller liknande tillfälle. Föreningen som sådan är däremot ägare av fastigheterna. Spekulation i lägenheter alltså utesluten.

Hyran är för två rum och kök 40 kronor pr månad; för två rum och kök med "kammer" 45 kronor. (Med kammer menas ett litet rum utan eldstad, men som är utmärkt såsom sovrum.) För tre rum och kök betalas det 55 kronor pr månad. I hyran är inräknad en avgift av 4 kr. pr år till glasförsäkring. Lägenhetsinnehavaren betalar således i sin hyra en ringa summa för vilken han sedan kan slå fönsterrutor sönder hela året! Denna glasförsäkring försäkras det har varit till stort gagn. Alla övriga reparationer må lägenhetsinnehavaren själv bekosta. Målning, tapetsering o. d. Det hålls sträng disciplin att allt är rent och fint och i bästa ordning. Fernissning av trappor och annat sker på bestämda tider; ingen av medlemmarna må ha oordning i trappor eller källare och därmed skada bostadsföreningens renommé. Det gäller om ansvaret: en för alla och alla för en. Jag kan också försäkra, att man sällan kommer i ett stort hyreshus där det är så skinande rent och fint som i Esbjerg Arbejdernes Boligförening.

Det är en ren fröjd att bara gå upp för de blankfernissade trapporna, se den vackra polerade mahognypanelen i uppgången, det fina träarbetet. Lägenheterna äro också förtjusande. Rummen icke så stora som vi ofta äro vana vid det, men hemtrevliga och bekväma. Köket ett litet praktiskt inrättat arbetsrum för den, som där har sitt mesta arbete; skafferi, "pultekammer" (skrubb) och två ljusa källarrum höra också till lägenheten. Vad man däremot saknar är garderob, men den är en okänd företeelse i Danmark så därom är ingenting att säga.

När man jämför dessa här meddelade hyror med svenska dito, då kan man bli en smula vemodig. En

Till debatten om våra kvinnoklubbar.

Vi skola i detta nummer inte ingå i någon polemik med någondera av författarna, som i de senaste numren av Morgonbris lämnat bidrag till diskussionen angående organisationsformerna för kvinnorna inom partiet. Bägge parterna ha rätt i många punkter, men äro också något ensidiga på var sitt håll.

För oss synes det bäst om man skulle kunna lämna kvinnorna frihet att organisera sig som det bäst passar dem själva och lämpar sig med förhållandena i övrigt på de olika platserna.

Varför skola inte kvinnorna kunna få ha sina kvinnoklubbar om de arbeta bra inom desamma och göra partiet nytta? Det finnes många platser ute i landet, där arbetarekommunerna absolut säga ifrån, att kvinnoklubbarna inte få upphöra, ty de verka stimulerande på partiarbetet i övrigt och ha förmåga att draga till kommunen medlemmar, som säkerligen inte eljest skulle komma till partiet. På andra platser åter finns det inga möjligheter få kvinnorna att vilja sköta en egen organisation. De tycka bättre om att gå på arbetarekommunens möten och lyssna och i bästa fall utföra en del praktiskt arbete. Att det sedan finnes kvinnor, som icke önska tillhöra en kvinnoorganisation av rent principiella skäl, få vi ej heller bortse ifrån. Men vi kunna också tänka oss att i en arbetarekommun allt flera kvinnor vunnit inträde och då dessa börjat lära känna varandra och resonerat, de komma till insikt om att det finnes många frågor, som de skulle vilja litet mera diskutera och sätta sig in i, men att det inte av många orsaker gives tillfälle därtill på arbetarekommunens möten. Tanken uppstår då att de vilja komma tillsammans härför. De önska dock inte bilda en självständig organisation, genom vilken de kollektivt skola ansluta sig till arbetarekommunen.

lägenhet om tre rum och kök i Köpenhamn för gott 1,000 kronor; i en landsortsstad som Esbjerg (omkr. 28,000 inv.) för 700 kr. Och dock måste Danmark importera det mesta av råmaterial. Man har praktiskt taget endast lera till sten; trä och järn saknas ju fullständigt inom landet.

Det är enbart glädjande, att arbetarna kunna få bo så rymligt och bra. Kunde vi bara komma ett stycke på den vägen hemma också ...

Selma Kristensen.

För dessa kvinnor ligger det då snubblande nära att önska bilda något som vi kunna kalla sektioner. De kunna i bästa fall reda sig utan kontingenter, då arbetarekommunerna ge anslag till lokalhyra o. d. eller att deras nödvändiga utgifter betalas av dem. Där kommunen ej har dessa möjligheter få väl kvinnorna ikläda sig en liten avgift.

Helt naturligt blir det inga andra kvinnor, som vinna inträde i sektionerna, än de som tillhöra arbetarekommunerna genom enskild anslutning eller kollektivt genom annan organisation. Man kan också tänka sig att på platser, där det varken finnes klubbar eller sektioner, arbetarekommunerna välja kvinnoutsnitt på tre eller fem kvinnor, som äro vakna för de frågor, som kvinnorna böra särskilt beakta och ordna den upplysnings- och agitationsverksamhet, som särskilt behövs för kvinnorna.

Inom varje arbetarekommuns styrelse böra kvinnorna vara representerade, naturligtvis under förutsättning att det i något nämnvärt antal finnes kvinnliga medlemmar.

Vi böra i vår lust att reformera vara ganska försiktiga och inte riva ned eller bort för mycket av det som kvinnorna byggt upp i organisationsväg under de senaste tjugu åren. Under dessa år har det alltid funnits en central punkt till vilken kvinnorna vänt sig vid utomordentliga tillfällen och från vilken de även vänta initiativ och förslag ifråga om agitations- och upplysningsverksamheten och andra angelägenheter.

Dessutom ha kvinnorna visat ett utomordentligt stort intresse för samarbete länsvis och därför bildat distrikt. Den centrala punkten i Stockholm behöver icke försvinna och inte heller distriktssammanslutningarna, men bägge kunna genom intimare samarbete med partistylelsen och partidistrikten göras effektivare i sin verksamhet.

Formerna kunna ju något förändras, göras smidigare och mera anpassliga för förhållandena.

Huvudsaken är att såväl kvinnorna som partiet vinna på en mer eller mindre omfattande omorganisation. Att fastare samarbete måste komma till stånd är självfallet och en starkare solidaritetskänsla bland partivännerna för kvinnornas anslutning till partiet. S. V.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Agitationen.

Rosa Nordin.

Under maj och juni månader har en av våra yngre talarkrafter, fröken Rosa Nordin från Fagerviksverken, genomkorsat Norrbotten, där ett 30-tal möten hållits. Ombudsmannen betecknar turnén som särdeles vällyckad, i det att ett för Norrbottensförhållanden ovanligt stort antal deltagare mött upp till mötena, och trots det att socialdemokratin på många platser där uppe kan räknas som en ganska ny företeelse, så ha kvinnorna visat sitt intresse genom att ganska talrikt infinna sig till de föredrag som hållits.

Några nya klubbar ha inte bildats, men en hel del kvinnor ha anslutit sig till arbetarkommunerna, och förutsättningar för kvinnliga organisationer förefinnas på flera platser, och torde även komma att utnyttjas, när rörelsen i sin helhet erhållit mera stadga där uppe.

Den 31 juli börjar Rosa Nordin en turné i Värmland, som kommer att fortsätta hela augusti månad, resplanen upptager inte mindre än 34 föredrag.

Tidens Lexikon.

Av detta populära uppslagsverk har nu ytterligare ett häfte, n:r 5, utkommit, omfattande uppslagsorden Fonograf—Gångviken. Följande ord bli föremål för mera utförlig behandling: Fosterutveckling, Frankrike, Franska revolutionen, Geologiska perioder, Grekiska litteraturen, Grekland och Grundämne.

Tvenne planschbilagor över fiskar och fåglar medfölja.

Kvinnorna inom den amerikanska fackföreningsrörelsen.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Så länge dessa lagar gällt männen, ha domstolarna dömt dem såsom författningsvidriga, och fackföreningarna ha därför inskränkt sig till att kämpa för arbetstidens förkortning och högre löner. Beträffande kvinnorna ha domstolarna förklarat, att deras hälsoskydd ligger i det allmännas intresse och att staten bör reglera deras arbetsvillkor.

Kvinnoförbundet är för övrigt icke något egentligt fackförbund, ehuru dess medlemsantal huvudsakligen består av fackföreningsmedlemmar och många fackföreningar äro anslutna till detsamma. Det arbetar emellertid intimt samman med fackförbunden. Till år 1924 var det anslutet till det i Washington år 1919 bildade internationella arbetarskeförbundet, för vilket vi tidigare redogjort i denna tidskrift, men utträdde nämnda år på grund av detta förbunds anslutning till Fackföreningsinternationalen i Amsterdam. Motivet härför angavs vara, att den amerikanska landsorganisationen icke var ansluten till nämning international. Att förbundet haft stor betydelse icke endast för organiseringen av kvinnor utan även kunnat genomdriva väsentliga löneförhöjningar för sina medlemmar framgår av lönestatistiken. Inom beklädnadsindustrin, där löneförhållandena voro särskilt svåra, ha, efter en stor lönestrid som fördes år 1910 betydande förbättringar kunnat erås.

Kvinnorna äro emellertid mycket svåra att organisera. De betrakta lönearbetet såsom något övergående. År 1920 voro som sagt icke mindre än 41.7 % av de kvinnliga arbetarna under 25 år. Deras löner äro dessutom ofta så små, att de ha svårt att erlægga den stadgeenliga kontingenten. Inom männens fackorganisationer har man gjort upprepade försök att vinna de kvinnliga kamraterna för fackföreningsrörelsen, men försöken ha sällan lett till något gynnsamt resultat. Under kriget upprepades dessa försök, enär man befarade en stark tillströmning av kvinnor inom de olika förvärvsgrenarna, men de som anslöto sig försvunno snart. De voro svåra

att behålla kvar. Det säkraste sättet att få dem med i fackföreningarna var att anordna förströelser av olika slag, ty det har visat sig, att de unga flickorna sätta större vikt vid nöjena än gossarna.

Med hänsyn till, att ett krav på en sociallagstiftning för kvinnor icke är möjligt att framföra, förrän kvinnorna kunna göra sig bättre gällande genom sina organisationer, fortsätta fackföreningarna med sina strävanden att vinna dem.

Beklädnadsarbetareförbundet räknar omkring 100,000 medlemmar, av vilka omkring hälften äro kvinnor. En av vice ordförandena är kvinna. Av tapetserarnas fackförbund med 8,000 medlemmar äro 2,000 kvinnor. Fem av dess lokalavdelningar ha endast kvinnliga medlemmar. Inom skoarbetareförbundet med 60,000 medlemmar utgöres medlemsantalet till en tredjedel av kvinnor. Tvätteriärbetareförbundet har 4,000 kvinnliga medlemmar eller 80 % av hela medlemsantalet. Förbundsstyrelsen utgöres bl. a. av två kvinnor. Ytterligare några förbund räkna stor procent kvinnor. Men inom läderindustrin och inom bageri- och konditoriindustrin, där ett stort antal kvinnor äro sysselsatta, äro dessa så gott som inte alls organiserade. Först sedan även dessa grupper slutit upp till den övriga fackföreningsrörelsen, kan det bli möjligt att med någon framgång söka genomdriva en skyddslagstiftning för kvinnorna inom Förenta staterna.

Edith Larsson.

Meddelande från expeditionen.

Inom den närmaste tiden kommer att från expeditionen utsändas prov på nya agitationsupprop för gratisutdelning, och uppmanas distrikts- och klubbstyrelser att rekvidrera och sprida desamma. Även uppmanas distriktsstyrelserna att genom arbetarekommunernas förmedling sprida upprop å platser där inga klubbar finnas.

Äkta litteratur och oäkta.

Av O s c a r H e d b e r g.

Fransmannen Taine, en av grundläggarna av den gällande estetiken, säger, att konstnären själv med de verk han skapat, är ingen ensamstående företeelse. Det finns en helhet, i vilken han ingår och som är mera omfattande än han själv. Allmänhetens seder och anda äro de samma som konstnärens och tvärtom. Tvärs över seklernas vidder höre vi konstnärens röst, klart ljudande, medan vi som ett mummel urskilja "ett väldigt, dovt sorl: folkets mäktiga, oändligt omväxlande stämma". All verklig och stor konst är efterbildningskonst, därför är den naturalistisk. Så länge konstnären skapar med material ur livet, äro hans produkter sanna och äkta; men övergår han till uteslutande rutin, då blir det teknik, endast form.

Varje folk och varje kultur har väl haft sina perioder, under vilka skrällen för upplysningen varit så stor, att okunnigheten ansågs vara lika nödvändig för den stora hopen som kunskapen var nödvändig för ett litet härskande fåtal. Vi behöva icke gå långt tillbaka i tiden för att erfara, att böckernas värld var ingen stor värld och att den ej heller var synnerligen rik. Det var för övrigt först med boktryckarkonstens uppkomst som tanken började sitt segertåg bland människorna. De första århundradenas vandring var mödosam och stundtals förhoppningslös, men det ingick efter hand i kulturens medvetande att tanken kan varken förhindras eller besegras. Den kan underkuvas, den kan förflackas, den kan köpas, fördröjas, förfulas, men den kan aldrig dräpas; den är odödlig. Nu ha vi visserligen kommit så långt att tankar kunna sändas ut i luften och uppfångas av vem som helst, och därmed torde man kunna säga att yttrandefriheten är sanktionerad, men tankens ord skola präntas, innan de få bestående värde. Tanken är ett universalmedel, ett mänskligt redskap, men först då vi fingo de medel varmed tänkt tanke kan göras evig, började mänsklighetens upplysningstid.

Då den lilla negerkungen Finow fick veta, att man med skrivning och läsning kunde sända meddelanden från land till land, från folk till folk och att man också kunde meddela kommande generationer ett folks be-

drifter och tankar, kom han, som visserligen var analfabet men ingen dum karl, till det resultatet, att skrivning och läsning var ingenting som dugde för hans folk. Beträffande honom och åtskilliga av våra dagars kungar och andra högt uppsatta män, vore det inte så förmånligt om, som Anatole France sade, alla människor började tänka. Vi äro ju alla tänkande varelser; men mänskligheten kan i kraft av tanken förmås till åtskilligt som i och för sig icke smakar värst mycket av tanke; det är väl en av de mänskliga paradoxer, som icke kunna undvikas. Vi kunna ju finna generationers, ja, seklers tankar i böckernas värld, och för så vitt har man anledning vänta sig en hel del. Tänk om alla människor började besöka böckernas värld, skaffade sig historiska erfarenheter och förstodo vad de erforo! Konsekvenserna skulle nog göra sig gällande på mångahanda sätt.

Men den faran är icke värst stor! Och för resten: även om vi alla förlade vår andes verksamhet till böckernas värld, det vill säga växte oss självmedvetna och starka av dess andliga näring, så kom visserligen kampen för tillvaron att kämpas annorlunda än nu, men den upphörde icke — den upphör nämligen aldrig, skall icke upphöra! Inbördeskampen försvann ej heller. Men kampen blev förädlad, och därmed blev livet något rättvisare. Redan nu kan intelligensen bereda sina innehavare drägligare och trevligare levnadsförhållanden, hur mycket bättre blev det väl då inte, om intelligensen kunde slippa den ständiga kampen mot dumheten, särskilt den dumhet, som seglar under kunskapens flagg?

En dansk författarinna fick en gång den idén att skriva en social roman. Hon tänkte skildra samhällets olycksbarn, skildra de stackars människor, som äro hemlösa på natten och illa sedda på dagen. Planen satt författarinnan och tänkte ut hemma i sin eleganta salong. Hon skaffade sig några trasiga kläder, gick ut på strövtåg på natten, antastade trashankarna och skökorna och frågade ut dem, hon besökte källarkrogarna i de fattigas kvarter — och när hon var färdig med studierna, skrev hon sin roman, som ut-

gavs och blev ett av de dokument i böckernas värld, i vilka livet på gott och ont skall återfinnas i form av konst; litteraturen har tillförts ett plus — ett plus med denna utfunderade, utstuderade, konstruerade och därmed falska bok. Ty falsk måste en sådan bok bli! Inte kan man uppleva något med att söka upp och studera det, och inte kan man skriva äkta litteratur genom att först leta upp det man skall skildra! All sann litteratur skall komma fram genom författaren som medium. En författare kan genomlida ett verk, han kan intuitivt uppfatta och genomleva bokens innehåll, och då blir den äkta, men han kan icke tänka, fundera ut och konstruera en roman, det blir i så fall ett vanligt yrkesarbete, som icke har med konst att göra.

Den franske författaren Duhamel säger att författaren skall alltid vara underhållande, han får inte vara tråkig, ty livet är icke tråkigt. Det har han rätt i; det är ett misstag, att ett litterärt verk är värdefullt därför att det är tråkigt. Duhamel hävdar vidare, att om det är författarens avsikt att uteslutande roa, så glömmes snart den boken, liksom man glömmet ett akrobatnummer eller några dresserade hundar. En författare skall bereda oss glädje, sorg, förvåning, ångslan, fruktan, en bok skall väcka känslor, som göra läsaren bättre. Det finns böcker, som göra oss större och det finns böcker, som förnedra oss.

En diktare skall vara livets slav och livets herre. Han skall höra de livets röster, som ropa för att bli hörda och han skall tala så att människor tvingas att höra honom. Han skall alltid tala till någon, alltid hänvända sig till någon, gör han ej det, så har han ej heller något att säga.

När en diktare icke kan vara annat än diktare, då är han diktare. Annars icke, absolut icke! Det är den ene parten i böckernas värld. Den andre är läsaren. Och han kommer dit för att han icke kan undvara diktarna. Gör han icke, då blir han främling i diktingens värld. Men bägge parterna ha ett gemensamt, avgörande motiv: livet!

(Eftertryck förbjudes!)

Marholmens folkhögskola för arbetarkvinnor invigd.

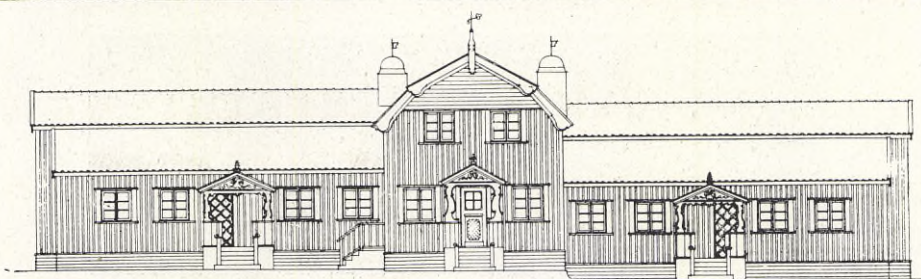
För denna tidnings läsare är namnet Marholmen välbekant, varför någon ingående presentation torde vara överflödig. Redan tidigare har i Morgonbris spalter redogjorts för makarna Bergs storartade donation av Marholmens vilohem för arbeterskor och arbetarehustrur och sedermera grosshandlare Bergs donation för upprättande av en kvinnlig folkhögskola på Marholmen.

Denna senare invigdes söndagen den 20 juni med en anslående och enkel högtidlighet.

Efter ett par sångnummer av fröken Gerda Tirén och en unisont sjungen folkhögskolesång bestogs talarstolen av d:r Natanael Beskow, som inledningsvis betecknade denna dag som en märkesdag i Marholmens och Birkagårdens historia samt uttalade den förhoppningen, att grannsämjan mellan de på Marholmen förutvarande institutionerna och skolan må bli den allra bästa. I detta syfte ville skolan varje dag inbjuda semesterhemmens och vilohemmens gäster till ett föredrag samt även till gemensamma musikstunder och lekafstnar. Tal slutade med en uppmaning till eleverna att under de sex veckor kursen pågår försöka vinna ut så mycket som möjligt.

Efter ytterligare tal och sång samlades elever och inbjudna, uppgående till ett hundratal, till gemensam middag i den nya matsalen, varvid skolans rektor, d:r Beskow, framförde ett tack till skolans donator, arkitekten och till alla, som medverkat vid folkbildningshemmets tillkomst.

Marholmens folkbildningshem är uppfört efter ritningar av arkitekten Danielsson-Bååk i svensk allmogestil. Matsalen, hög och luftig, påminner om skeppet i en av våra åldriga träkyrkor. Takets och väggarnas dekorativa utsmyckning har utförts av konstnären Filip Månsson. I taket finner man emblem, symboliserande skolans undervis-

Marholmens Folkbildningshem. Bostadspaviljongen.

ningsämnen och på takbjälkarna sentenser: "Sanningen skall göra eder fria" och "Bokstaven dödar, Anden gör levande". Ovanför den i matsalen murade öppna spiseln: "År 1924 uppfördes denna byggnad, unga människor till gagn och glädje, av Nils Berg." Samtliga möbler äro enkla och praktiska samt estetiskt tilltalande.

Å fondväggen finner man följande devis: "Var glad och glöm dig själv och dö med mod! För dem som mäktat det är världen god."

Eleverna ha var sitt rum med klädska, garderob, två stolar, säng och bord. Elevbostaden har tre ingångar, var och en med sin lilla veranda och i en av hallarna är en öppen spis inmurad, där man kan få njuta av en brasa i händelse det blir kalla vårar och höstar.

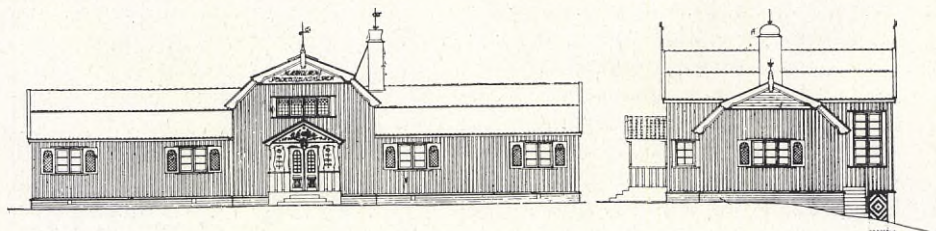
I årets kurs deltaga 21 elever, samtliga industriarbeterskor inom tobaks- och textilindustrierna.

Ämnena äro: Litteraturhistoria, svenska, historia, samhällslära, räkning, psykologi och etik samt handarbete och sång.

Den nya folkhögskolan är avsedd för arbeterskor och förestås av Birkagården.

Rektor är d:r N. Beskow, som biträdes av lärarkrafter från Birkagården, bl. a. fil. kand. Gillis Hammar, vilken kommer vid sina föredrag, som äro gemensamma för alla Marholmens institutioner, att tala om "Stockholm genom tiderna".

Marholmen har således nu fått en ny uppgift och det är att hoppas att de unga arbeterskorna veta att i största möjliga utsträckning tillvarataga de värden, som här erbjudas.

Marholmens Folkbildningshem. Skolan.

Morgonbris

septembernummer utgives som valnummer och kommer att innehålla agitatoriska och upplysande artiklar för agitationen bland kvinnorna under valrörelsen.

Varje organisation bör därför se till att Morgonbris finnes vid alla valmöten, samt att den ej heller saknas bland litteraturen för husagitationen. Pris 25 öre. 20 proc. rabatt. Insänd snarast rekvisition till Morgonbris' expedition, Grindsgatan 10, 3 tr., Stockholm Sö.

Fram för stor spridning av valnumret! Till ett gott val bidrager även den skriftliga propagandan.

Statsbidrag till studiecirkelarna.

Kr. 136,929:36 har i dagarna sökts.

Den 15 juni skola riksförbundens studieleddningar hos skolöverstyrelsen ansöka om anslag av statsmedel till studiecirkelarnas biblioteksverksamhet. Årets ansökningar från de fyra riksförbunden ha nu ingivits och upptaga sammanlagt ett belopp av kr. 136,929:36, av vilken summa kr. 58,673:96 kommer på Goodtemplarorden, kr. 56,913:81 på Arbetarnes Bildningsförbund, kr. 15,941:59 på Nationaltemplarorden (till vilket riksförbund även Jordbrukarnes Ungdomsförbund hör) samt 5,400 kr. på Blåbandsförbundet.

Till grund för statsbidragsansökan skall riksförbund styrka, att bokinköp för cirkelarnas egna medel under det sistförflutna arbetsåret verkställes till ett belopp, dubbelt så stort som det sökta statsbidraget. Inalles ha alltså cirkelarna i landet under sistförflutna vinter haft en egen bokinköpssumma av minst 274,000 kr.

Nya klubbar.

Nya klubbar ha bildats i Tureberg och Skånes Fagerhult.

UNG FLICKA. Målning av Jörgen Roed.

Något om det nya Rysslands äktenskaps- och sexuallagar.

Den unga generationen i Ryssland, skriver den engelska journalisten Paul Blanshard, diskutera de sexuel- la frågorna, såväl som samlevnads- förhållandena könen emellan, med en frimodighet och öppenhet, som är i ögonfallande. Den som något följt med Sovjetrysslands utveck- ling måste oförbehållsamt erkänna, att landets nuvarande ledning allt sedan revolutionen experimentalt laborerat under dessa år för att skapa modernare, humanare, friare rättslagar i detta hänseende. Den ryska kommunistiska staten har av- skaffat de gamla formerna, som förut varit rådande, för giftermåls ingående, såväl som för skilsmässa. När båda parterna enas om skils- mässa är saken enligt de nya lagarna härutinnan också klar. Överheten, som förrättar vigsel- akten, utfrågar ej kontrahen- terna varför de önska ingå gif-

termål. Lika litet anser man sig ha rätt, att genom byråkratiska lagpa- ragrafer utfråga kontrahenterna om deras orsaker för skilsmässa. I den officiella ansökan, som av båda par- terna måste inlämnas skriftligen för erhållandet av skilsmässa finnas inga paragrafer att ifylla, under ti- teln "skilsmässoskäl". En skils- mässa är en strängt privat affär, re- sonerar man och kan klaras mycket snabbt under förutsättning att båda parterna ha ifyllt och inlämnat sina papper. Äktenskap och skilsmässa förrättas av en och samma tjänste- man. Men när skilsmässor givas så lätt, bliva ej hustrurna och barnen lidande härpå? Så är emellertid ej fallet, ty Rysslands nya äktenskaps- lagar avse först och främst att skydda och ekonomiskt säkerställa förhållandena för barnen. En fa- miljeförsörjare kan aldrig komma ifrån sin försörjningsplikt mot hustrur och barn genom en skils- mässa. Först när han förbinder sig att tillfredsställande fylla de an- språk som Rysslands barnavårds- lagar ålägga honom härvidlag, be- viljas skilsmässan. Även för barn, födda utom äktenskapet lämna

barnavårdslagarna hjälp och skydd. Barnet har lagenlig rätt till såväl far som mor. Båda parterna måste, ef- ter vars och ens inkomster, bidra- ga till barnets försörjning, till dess detsamma uppnått mogen ålder.

Under det man överallt annorstä- des i Europa tycks omfatta frågan "begränsning av folkstocken", så- som en stor och viktig socialekono- misk frälsningsteori, vilken skall rå- da bot i existerande fattigdom, nöd och betryck, delar man ej denna uppfattning på samma sätt i Ryss- land. Lenin själv tillhörde dem, vilka togo avstånd från en över- skattning av denna teori. Rysslands födelsefrekvens är också för när- uppe i ungefärligen samma siffror som före kriget. Hälsovårdsmyndig- heterna i Ryssland förordade emel- lertid redan år 1920 införandet, på alla landets sjukhusinrättningar, av- delningar för abortion (missfall). Denna förordning tvingades man att vidtaga på grund av alla de döds- fall, som inträffade bland kvinnor, vilka sökte fosterfördrivningshjälp genom kvacksalvare. Även barn- morskorna praktiserade denna fos- terfördrivning i sådan utsträckning att staten måste medelst denna för- ordning ingripa för att skydda kvin- nornas hälsa. Staten har nu upp- rättat dessa avdelningar inom lan- dets sjukhus, där kvinnor med för- troende kunna vända sig till skick- liga läkare för sådan operation. Den ryska lagen stadgar straff å kvinna som söker annan än den av staten anvisade läkarehjälpen vid sådant tillfälle. Inom de ryska sjuk- husen har man under dessa år fört noggrann statistik dels över an- talet kvinnor, som sökt hjälp för fosterfördrivning, dels över de orsa- ker som legat till grund för att de önskat densamma. Först komma kategorien "utan arbete", därefter "kvinnor vars man är död, som re- dan förut äro betungade av en stor barnskara", därefter kvinnor, "självförsörjande, vilka redan ha ett eller flera barn". 1924 års siffror, från ett av Moskvas distrikt, tala om att de flesta kvinnor som där sökte läkarehjälp inom sjukhusen för fosterfördrivning angävo trångbodd- het som bestämmande orsak. Över 67 proc. stå inregistrerade som så- dana fall. Åt trettio proc. bevilja- des abortion, vilka blivit havande medan de ännu ammade en liten baby. Rysslands hälsovårdsinsti- tutioner lägga ner ett intensivt upp- lysningsarbete för att bibringa kvin- norna en sund sexuellhygienisk upp- fostran. Samtidigt som man på allt

"Gatan" och vi.

Robert Owen, en av socialismens störste förkämpar och en av dess mest geniala personligheter, höll år 1812 i Glasgow ett föredrag om uppfostran. Och det föredraget är värt att lägga märke till...

Uppfostran är urkällan till allt både gott och ont, till eländet såväl som till lyckan i världen, menar Owen. Vad är orsaken till den stora kroppsliga och andliga olikhet vi se runt om oss i samhället? Är det något medfött? Nej, säger Owen, det är endast verkan av uppfostran.

Med uppfostran menar Owen envar påverkan, som vi människor mottaga från vår tidigaste barndom till dess vår karaktär är grundlagd och befast. All den påverkan vi mottaga från hemmet och skolan, från arbetsplatsen och kamraterna, från omgivningen där vi bo, från bakgårdar och hyreskaserner. Kort sagt: uppfostran är ej endast det man direkt meddelas i uppfostringsyfte utan det är allt det som omgiver oss och är mer eller mindre medvetet delaktigt i vår karaktärsdaning. En människa bliver rå och brutal, dum eller intelligent, bildad eller obildad, det beror allt av under vilka omgivningar hon blivit född och vuxit upp.

Det var Owens erfarenhet och iakttagelse, att barnens karaktär i nästan envar familj tager avgörande intryck för hela livet från dem med vilka de umgås i deras barndom och tidigaste ungdom, i alldeles särskilt hög grad från tjänstefolkets och från gatans liv.

sätt försöker förebygga den privata osunda trafiken i detta stycke. Att detta upplysningsarbete är på god frammarsch, bevisa kanske bäst de siffror, som enligt statistiska resultat tala om, att medan Tyskland (där fosterfördrivning liksom i vårt land genom lag är förbjuden), på ett hundra fall fyra få dödlig utgång. I Ryssland, där legaliserad läkarehjälp genom statens försorg lämnas kvinnorna har man under dessa år fått ner dödssiffran till en procent. Rysslands siffror visa, att en rätt lagd, offentlig sexuellhygienisk vård och upplysning skyddar släktets välfärd och hälsa säkrare och kraftigare ju längre densamma hinner fortsätta att verka.

Maja Björkman-Broberg.

Målning av H. E. Lesidaner.

Owen talte för spetsborgarna i Glasgow, och han var utopist nog till att tro, att när dessa bara finge upplysning om tingens tillstånd, så skulle de nog medverka till en omdaning av samhället. Denna utopistiska tankegång präglade helt hans framställning. Han menade, att så länge man inte gjorde den första och största insatsen, den att upphjälpa den klassen varifrån arbetare och tjänstefolk vanligtvis rekryteras, så länge är det hopplöst att vänta något stort och ädelt också annorstädes ifrån, alldenstund omgivningarna, "gatan", kommer att ödelägga det. Men om vi giva de lägre klassernas folk en god uppfostran, goda omgivningar att leva i, då höjer vi samhällets karaktär och kultur avsevärt. Och det står i vår makt att göra det!

Robert Owen var icke enbart teoretikern; i förväg hade han i byn New Lanark i praktik visat vad förbättrade livsvillkor betydde för en sund utveckling av människornas bästa egenskaper; att ju bättre ekonomiska villkor, ju bättre omgivningar arbetarna levde under, dess stör-

re arbetslust och arbetsglädje, dess större produktion.

Owen hade praktisk erfarenhet bakom vad han sade.

Den dag i dag äga hans ord sin giltighet, även om den moderna ärftlighetsforskningen visat att omgivning icke ensam förmår omdana en människa — det finnes också något som heter arv...

Owens tankar om uppfostran borde dock varje arbetare tillägna sig. Det äro de värda. Ty man kan säkert säga, att mycket av det, som nu kostas på vårt skolväsen, både i pengar och arbete, är dåligt använt emedan så mycket av vad där bygges upp skoningslöst rives ned igen av de — icke minst för närvarande — mycket ogunstiga livsvillkor varunder massor av unga arbetare, män som kvinnor, nödgas leva.

Det är intressant att lägga märke till att det tjugonde århundradets rasbiologer också komma till samma resultat som Owen angående omgivningens enorma inflytande på människornas utveckling. En människa födes med vissa arvsanlag men dessa kunna — om de äro goda —

helt eller delvis förkvävas om denna människa nödgas leva i dåliga omgivningar. Ett talande exempel från det praktiska livet skall här anföras, alldenstund det kastar ett så skarpt ljus över dessa här nämnda förhållanden. Exemplet framfördes på antropologkongressen i München 1907. W. H. Lever — nu Lord Leverhulme, den världsbekante engelska storkapitalisten, såpfabrikanten — sysselsatte i sin såpfabrik i Liverpool ett par tusen arbetare. Dessa levde, som de flesta arbetare i de engelska industricentra, under de eländigaste förhållanden vad bostäder och hygien angick. För att råda bot på detta köpte mr Lever ett stort stycke jord ute vid kusten. Här uppförde han en mönstergill trädgårdsstad, Port Sunlight, och vad han särskilt sörjde för var att arbetarebarnen kunde få vistas i det fria, syssla med lek och arbete ute i naturen. Resultatet visas av följande statistik från hans experiment. Den statistiska undersökningen är företagen med barn i 7 och 14 års ålder och med olika levnadsvillkor. Talen äro i engelska vikt- och längdmått:

	7 år		14 år	
	Höjd	Vikt	Höjd	Vikt
Privatskolor(rikt folks barn) ...	47.0	49.3	61.7	94.5
Folkskolor	44.3	43.0	56.2	75.8
Fattigskolor.....	44.0	43.0	55.2	71.1
Skolor i PortSun- ligt.....	47.0	50.5	62.2	108.0

Det är ett bevis så gott som något på huru stort inflytande omgivningen har. Arbetarebarnen, de direkta avkomlingarna av storstadens s. k. "degenererade" arbetarebefolkning, kunde, när de fingo leva i Port Sunlight under sunda och friska omgivningar, med ett slag nå upp till samma vikt och kroppslängd som rikemansbarnen, ja t. o. m. överträffa dessa. Undersökningar angående själslivets utveckling har visat samma resultat. Riktigheten härav se vi ju också dagligen; en arbetare kan, bara han får en smula andrum för de ekonomiska bekymren, inhämta ett mått av kunskaper som fullt kan mäta sig med akademikers; säkert äro dessa kunskaper mera ojämnade än akademikers, mindre systematiska och ordnade; de ha stora luckor, men de ha något som akademiker ofta saknar: det praktiska livets grundlag.

Är icke också våra dagars arbetarediktning ett bevis för att arbe-

Livets barn.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Jens reste sig upp och frågade förskräckt:

— Vad är det?

— Vänd dig om och lägg dig på sidan! Du snarkar.

Det gjorde Jens. Och omsider somnade Sten.

Då Sten och Jens ett par timmar senare voro på väg ned i bageriet, stod Greta i trappan och väntade på dem.

— Sten! Sten! sade hon ångestfullt, Marie har inte kommit än.

Där uppe i nattens tystnad, medan det spelades och sjöngs nere hos mäster och det pep i lille Jens bröst, jagade den skrikande frågan genom Stens hjärna: Marie, Ja. Marie? Hastigt som en blixt — och så inte mer.

Ingen vet och ingen får någonsin veta hur dags en ung kvinna stod på en brygga i stadens vackra insjö och stirrade ut i det tjocka mörkret — och utan ett ljud försvann i det spegelblanka vattnet. Jag säger: ingen vet det och ingen får någonsin veta det! Men ett par dagar senare flöt Maries döda kropp in mellan den gröna, frodiga säven.

Maries död gjorde ett ohyggligt intryck på Greta. Och i bageriet var det sällan sol för Sten och Jens. Mäster blev värre. Och när han en dag kom med den vanliga harangen om svinmaten, svarade Sten:

— Så kan ni röra ihop er svinmat själv. Ge mig min lön, så går jag min väg.

— Vad behagas!

— Just det, ja! Jag begär att få min lön.

Mäster slog om och försökte vrida det över i skämt.

— Du förstår väl, att jag mente det inte så illa. Nä't må jag väl för tusan ha att säga!

— Det angår mig inte! Ge mig mina pengar, så går jag.

— Du får dem inte! Man går inte sin väg så där utan vidare. Man säger upp först.

tarens andliga egenskaper icke äro mindre än andras? Vem skulle för femtio år sedan ha trott, att det skulle kunna uppvisas en rikt blomstrande arbetarediktning? Men så snart arbetareklassen kom att leva under en liten smula bättre villkor började också den klassen få sin litteratur; en litteratur som varit oändligt berikande för den andliga kulturen.

Det gives många evner och många möjligheter som bara vänta på vårens livgivande sol för att utveckla sig i all sin kraft.

Selma Kristensen.

— Det känner jag inte till. Ha vi kommit överens om det, kanske?

— När jag fått en ny gesäll, skall du få dina pengar, inte en minut förr!

Och mäster försvann. På kvällen var det åter samkväm i spelhålan. Vid tio-tiden var ödet åter ute för att driva gäck med Sten. Dörren till bageriet öppnades och Hesteskojaren klev in. Han var synbart berusad. Han hade antagligen varit ett ärende nere i gården och på väg upp fått det infallet, att gå in och hälsa på de två slavarna i bageriet. Han började strax prata med Sten, som svarade men icke mer.

— Du är svensk, din laban? frågade Hesteskojaren.

— Svensk men inte laban, svarade Sten.

Hästschojaren gapskrattade.

— Det var fantamej bra svarat. Har du pengar?

— Ni kan ju fråga mäster. Han är min förmyndare på det området.

— Ska vi spela kort?

— Nej, tack! Jag spelar aldrig kort.

— Det är dumt! Förbannat dumt! Den som inte spelar vinner heller inte. Jag sätter fyra mot en!

Fyra mot en! Jo, nog var det meningen, att ödet skulle göra grundligt narr av honom, alltid! Men skulle han inte kasta sig ut i det? Och se, vad meningen kunde vara med det? Ty om han vann... ha ha!... om han vann, kunde han strax göra sig fri från mäster och ge sig av.

— Näja, sade han. Jag har åttio kronor att fordra av mäster. Om jag förlorar, så får ni pengarna av honom, men vinner jag, så ger ni mig trehundra tjugo kontant.

— Avgjort! sade hästschojaren och drog upp en kortlek. En sådan här bär jag alltid på mig, så är jag beredd att möta livets alla eventualiteter, och de är många om du inte vet det. Men vad ska vi spela? Sexogtres eller femkort?

— Jag kan bara femkort.

De spelade sista sticket. Hästschojaren gapskrattade och gav. Spelet började. Jens stod i spänning och såg på; hans bröst flämtade och ögonen stirrade av både rädsla och förhoppning. Sten hade sällan spelat kort, och förlorat hade han mest, både i kortspel och i livets stora spel. Men vad brydde sig väl ödet om det! Det sände denne förbannade hästschojare för att plocka honom på de usla åttio kronor, som han hade tillgodo hos mäster. Han bet ihop läpparna, ansiktet blev gult, händerna darrade, sakta och stilla lade han det ena kortet efter det andra på bordet medan hästschojaren slog knytnäven i för var gång han lade sitt kort. Visst fan skulle han förlora! Nog förstod Sten det alltid. Men vad så? Han blev en sorglig erfarenhet rikare — färdigt!

Ödet har nycker som ingen mänsklig själ begriper — Sten vann!

Lille Jens gav upp ett tjut och gav sig att hoppa som en galning på sina stolpar till ben. Aldrig i sitt liv hade han väl varit så glad!

Hästskojaren gapskrattade.

— Sicken djävull! Jag skall ha revansch!

— Nej, det ha vi inte kommit överens om!

— Nå skidt med det! Har du vunnit, så skall du tamejfan också ha pengarna. Ärlighet i livets alla förhållanden, det är min princip.

Han drog upp en späckad plånbok och började hala upp den ena tian efter den andra; och Jens fick åter något att titta på.

Just då öppnade mäster dörren och sade:

— Var tusan blir du av. Vi väntar på dig där uppe!

— Djävla gesäll du har! sade skojarern. Han har plockat mig på trehundra tjugu riksdaler i kortspel.

Mäster rusade emot honom.

— Du är väl inte så dum att ge honom dem?

Han ville ryeka pengarna ur skojarerns hand, men Sten var snabbare än han, och i nästa ögonblick lågo sedlarna i hans byxficka. Mäster skrek till hästskojaren:

— Ditt dumma as! Ditt dumma as! Så har jag ju ingen gesäll!

— Nej, det har mäster inte! sade Sten. I morgon arbetar jag inte. Och jag skall ha min lön. Annars går jag till polisen!

— Gå vart fan du vill! Av mig får du inte ett rött öre!

Och så gick han i sällskap med hästskojaren, som gapskrattade och sade:

— Fantamej bra gjort! Det får man erkänna!

Dagen efter fick lille Jens gå ensam ner i bageriet. Då Sten senare på morgonen kom ner, stod mäster där i fullt arbete. Så snart han fick se Sten, tog han fram åtta tior, kastade dem på bordet och sade:

— Där har du! Och försvinn!

Sten tog pengarna och sade leende:

— Så får jag väl tacka för den här tiden.

— Ut med dig, din svenske laban!

Sten närmade sig dörren.

— Adjö, Jens! sade han.

Jens nickade men svarade icke — han vågade icke för mäster.

Greta hade tårar i ögonen, men hon log dock.

— Du får inte glömma mig, Sten!

— Jag glömmet dig inte, Greta!

Hon strök hans kind.

— Dine öjne er sorte, du er nok en god dreng.

Sten såg henne in i ögonen. Och då lade hon ansiktet i sina händer och brast

En distriktsorganisation för kvinnorna i Halland bildad.

Konferensdeltagare.

De socialdemokratiska kvinnorna i Halland ha sedan länge haft frågan om bildandet av ett distrikt i länet under debatt. Saken har emellertid varje gång strandat på, att man ansett de kvinnoklubbar, som finnas i länet, för få att ekonomiskt kunna uppehålla ett distrikt. Samtidigt har det stått klart, att det icke skulle bli någon riktig fart i verksamheten förrän man på ett eller annat sätt fått till stånd ett samarbete mellan de redan befintliga organisationerna. Tack vare Hallands partidistrikts förståelse för vikten att få kvinnorna verksamma inom rörelsen, har frågan nu på ett lyckligt sätt lösts.

Den 27 juni hölls i Halmstad en konferens med ombud från länets samtliga kvinnoklubbar samt ett par arbetarekommuner med kvinnliga medlemmar. Kvinnoförbundet var representerat av fru Hulda Flood, Stockholm. Alla med konferensen förenade kostnader bestreds av partidistriktet. Konferensen öppnades av partidistrikts ordf., redaktör Georg Swensson, som redogjorde för anledningen till densamma. Till konferensens ordf. valdes fröken Ester Andersson, Falkenberg, samt till sekr. och ref. till partipressen och Morgonbris fröken Signe Jacobsson, Halmstad.

Därefter följde överläggning om organisationen av arbetet för kvinnorörelsen efter inledningsanförande av red. Swensson och fru Flood. Den förste talaren föreslog i sitt anförande bildandet av en samarbets-

kommitté med sortering under partidistriktet tills kvinnorörelsen blir stark nog att bära eget distrikt. En stunds diskussion uppstod, varunder flera kongressdeltagare uttalade sin tillfredsställelse med förslaget samt betydelsen av ett band mellan de olika klubbarna och samarbete med partidistriktet.

Konferensen beslöt därefter enhälligt bilda en samarbetskommitté på sju ledamöter, varav tre skola vara bosatta på en plats och bilda ett verkställande utskott. Detta förklades till Halmstad och valdes till ledamöter i detsamma fröknarna Olga Lindström och Signe Jacobsson samt fru Amanda Persson. En av verkställande utskottets ledamöter inträder i partidistrikts styrelse som föredragande i alla frågor rörande kvinnorörelsen. Till övriga ledamöter i samarbetskommittén valdes fru Hanna Hallkvist, Oskarström, fröken Ester Andersson, Falkenberg, fru Berna Larsson, Varberg, och fröken Signe Ahl, Kungsbacka.

Till revisorer valdes fruarna Sigrid Abrahamsson och Ester Persson, Halmstad.

Fru Hulda Flood höll härefter ett synnerligen intressant och medryckande föredrag om kvinnorörelsens utveckling fram till våra dagar samt manade kvinnorna till arbete för socialdemokratin.

Den vällyckade konferensen slöts med ett leve för den socialdemokratiska rörelsens framgång.

Sign.

i gråt. Han strök henne över håret och sade nästan tonlöst:

— Inte gråta, Greta! Inte gråta!

— Jag vill följa med dig, Sten! Du får inte gå ifrån mig!

Med en snabb rörelse hade Sten satt sitt

Vårt studiearbete.

IV.

Vid 1850 års riksdag väckte P. E. Vinge motion i borgarståndet om myndighet för ogift kvinna vid 25 års ålder. Han börjar motiveringen för motionen med att betona, att när han väcker detta förslag, som syftar att skaffa kvinnorna ekonomisk självständighet, så gör han det i medvetande av sakens stora vikt för hela det kvinnliga släktet, för familje- och samhällslivet. Så fortsätter han vidare med en redogörelse för hur kvinnan i hedniska tiden nästan överallt var arvlös, hur hon under katolska tidevarvet fick en liten lott vid sidan av mannen, och att det var först vid 1844 års riksdag, som beslut fattades som tillerkände henne lika arvslott med mannen. Och han påpekar vidare att denna rätt att äga tydligen beviljats henne emedan lagstiftarna nu anse att hon mera än förr förstår sig på att förvalta egendom. Dock, säger han, plägar alltid rättigheter vara förenade med skyldigheter, och man brukar inte ge rättigheter åt andra än dem som man förutsätter ha förmåga och duglighet att begagna dem. När därför rikets ständer gett kvinna rättighet att äga lika med mannen så ha de därigenom tillkännagivit att de anse henne äga förmåga att sköta sin ekonomi, och han anser därför att ingenting vore naturligare än att kvinnan vore myndig, men att så ej är förhållandet känna vi alltför väl både av erfarenheten och av allmänna lagen. Och han fortsätter: "Genom detta lagstadgande är hela den så liberal ansedda lika arvsrätten, till sin verkan förintad, ty att ärva, d. v. s. få något, utan att få förvalta det, är ju en omening inför sunda förnuftet och lämnar kvinnan, utom på papperet, i samma ställning som förut, ja, så till vida i en sämre, som hon nu betraktad som en dyrbarare vara än förr, exponeras för flera och angelägnare spekulanter.

bylte på trappan, och han grep hennes händer.

— Vill du det, Greta?

Hon nickade.

— Vill du följa med mig ut i världen? Vara min vän, min kamrat, min... Vill du tro på mig, hålla av mig, söka lyckan med mig?

— Just det, Sten!

Genom denna sin ställning, antingen helt och hållet beroende av en förmyndares eller målsmans godtycke, eller tvungen, för att undgå ett dylikt, att kasta sig i armarna på den förste man som erbjuder sig, för att därigenom få en viss frihet, som hon under ogifta tillståndet saknar, är och förblir hon i båda fallen endast en sak, låt vara en levande varelse, dock ej människa, alldenstund hon saknar det som utmärker ett förnuftigt väsende, frihet att handla efter förnuftets fordringar. Ut i denna kvinnans onaturliga samhällsställning torde en stor del av det onda, varav vår tids familjeliv lider, vara att söka, och jag håller före att familjen helt och hållet skall upplösas, att alla de sedliga grundvalar varpå samhällsbyggnaden vilar skola ramlas, så vitt man ej, genom att de facto tillerkänna kvinnan vad man i princip har medgivit henne, erkänner hennes värde som människa, och hennes förmåga att tänka och handla förnuftigt och fritt, synnerligast som ingenting hindrar att giva henne en sådan uppfostran varigenom hennes själsförmögenheter kunna utvecklas. Exempel som visa hur kvinnans brist på ekonomiskt självberoende ofta är orsak till olycka, kan här förbigås, endast om den omständigheten må erinras att osedligheten tilltager överallt, och om man gör sig besvär att undersöka de orsaker som bragt olyckliga kvinnor till höjden av moralisk förnedring, skall man till sin häpnad finna, att det till stor del varit den otjänliga ekonomiska lagstiftningen för kvinnan, som varit en av de mäktigast vållande orsakerna till hennes olycka.

Det ligger en stor villfarelse uti den föreställningen att hon av naturen ej skulle äga förstånd, beräkningsskicklighet o. s. v., varigenom hon skulle vara oförmögen att sköta sig själv, och både forntidens och samtidens historia jävar det låga begrepp man fäster vid hennes intellektuella och praktiska förmåga."

Vad inte han vågat be henne om, kom hon nu och erbjöd honom med sin ungdoms ofördärvade längtan och hängivenhet. Det var som om solen drev bort livets bittra dunkel. Sten och Greta följdes åt ut i den stora världen. För att söka lyckan. Denna lycka, som är möjlig — om än sällsynt!

Oskar Hedberg.

Efter att ytterligare utvecklat frågan, och betonat dess vikt både för den enskilde och samhället slutar han med att yrka att "ogift kvinna vare myndig då hon fyllt 25 år".

Samma år väcktes samma motion på riddarhuset av Lars Hierta, som yrkade att ogift kvinna skulle bli myndig vid 25 år, ävensom att gift kvinna på grund av äktenskapsförord må råda över sin egendom.

Frågan rönt dock denna gång lika liten förståelse som förut, och lagutskottet drog upp den gamla — även för oss nutidsmänniskor — välkända gränsen mellan mannen som är danad för det offentliga livet, och kvinnan, som är skapad för de husliga sysslorna. Enligt lagutskottets åsikt så var åldern 25 eller 30 år, ifall nu överhuvudtaget myndighet skulle få komma ifråga för kvinnorna, den minst lämpliga, emedan kvinnan, enligt utskottets uppfattning, just vid den tiden var "minst passionsfri". När i så fall lämpligaste tiden skulle vara att förklara män myndiga har tydligen, visligt nog, aldrig diskuterats.

Vid 1853—54 års riksdag motionerade bl. a. Johannes Nilsson från Malmöhus län, med en mängd instämmanden om att "det värnlösa väsen som man kallar kvinna" borde på vissa villkor förklaras myndigt. Utskottet avstyrkte, sin vana trogen, och Johannes Nilssons ståndsbroder från Värmland, Nils Nilsson anförde bl. a. att om man gjorde kvinnorna myndiga så bleve det endast de härsklustna som blevo belättna. De andra, de milda och fridsamma kvinnorna, skulle dras ifrån sitt egentliga kall, hemmet, och kastas in i äventyrligheter, ur vilka de absolut inte skulle kunna klara sig, och han slöt med de mycket förnumstiga orden att "kvinnan hur klok och försiktig hon än kan vara, är ändå en kvinna".

Bland försvararna för kvinnans självständighet märkes Ola Månsson från Skåne, som inte kunde begripa att en änka på 16—17 år var mindre huslig därför att hon var myndig, och trodde inte det förhållandet skulle inverka menligare för en ogift kvinna vid 30 års ålder.

Till 1857—58 års riksdag hade regeringen tagit frågan i sin hand och framlade en proposition i densamma, i vilken framhålls att "frågan om ogift kvinna må av lagen tillerkännas myndighet vid viss uppnådd ålder, visar sig utgöra en av de samhällsfrågor som en gång väckta icke kunna tillbakavisas, utan måste lösas

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Kamratmöte i Långshyttan.

Söndagen den 13 juni var av Långshyttans socialdemokratiska kvinnoklubb anordnat ett kamratmöte, vartill samtliga klubbar inom Dalarnes distrikt inbjudits. Flera klubbar hade med tacksamhet hörsammat inbjudan och deltagareantalet uppgick till över 200.

Mötet öppnades med musik, varefter besökarna hälsades välkomna genom både sång och tal. Efter en del val m. m. hölls kafferast. Fru Anna Wallin från Falun höll därefter ett anförande i pensionsfrågan. Av detta fingo åhörarna ett klart begrepp om orsaken till den av våra kvinnliga riksdagsledamöter väckta motionen i pensionsfrågan. Efter diskussion beslöts enhälligt att antaga en resolution, vari yrkas på omläggning av pensionsförsäkringslagen så, att samma beräkningsgrunder bliva rådande för mäns och kvinnors avgiftspensioner och mer likställighet tillämpas.

Dessutom diskuterades livligt anordnandet av s. k. instruktionskurser samt en del inre organisationsfrågor. Efter den livliga diskussionen vidtog supé.

Under mötet deklamerades bl. a. särskilt för tillfället skrivna verser och dessutom förekom körsång och musik, vilket allt fick ett utmärkt utförande. En telegrafisk hälsning mottogs (från två medlemmar, som f. n. deltaga i kvinnokursen i Brunnsvik) och två telegram avsändes.

Kamratmötet var i allt lyckat och stämningen den allra bästa. Det är att hoppas, att dylika möten anordnas oftare än hittills, ty deltagarna bli genom dessa i tillfälle att diskutera många frågor, som kanske i de enskilda klubbarna få en mera ensidig behandling och av vilkas avgörande det svenska folket är så beroende.

Till Långshyttans kvinnoklubb uttalas ett hjärtligt tack för visad gästvänlighet och gott kamratskap. R e f.

Från Trälleborg.

Trälleborgs soc.-dem kvinnoklubb hade den 8 febr. sitt ordinarie möte varvid föredrogos styrelse- och revisionsberättel-

i överensstämmelse med tidens fordringar". Varför regeringen föreslår en ändring av ärvdabalken innebärande att: "Ogift kvinna, som fyllt 25 år, vare myndig att sig och sin egendom själv förestå."

Naturligtvis saknades inte heller nu motståndare, vilka i värtaliga ordalag, in i det sista försökte förhindra den samhällsvådliga reformen.

*

I den förra artikeln hade tryckfelsnissie roat sig med att ändra citatet ur ärvdabalken, det lyder nämligen: "Mö av vad ålder hon vara må stå n d e — ej stående — under förmynderskap." H. F—d.

Årets första kvinnokurs i Brunnsvik.

Kursdeltagare.

Ansökningarna till A. B. F:s kvinnokurs hade i år blivit så många, att det måste bli 2 kurser för att så många som möjligt skulle få deltaga. Den första kursen, som varat 9—16 juni, är alltså nu ett minne blott. Föreläsningarna ha behandlat: Kvinnohygien, barnavårdslagar och hemmets hygien (d:r E. Odenkrantz), Litteraturbehandling i studiecirklar (lektor Oskar Olsson), Kommunalkunskap (riksdagsman Ruben Wagnsson), Folkbildningsarbetet (rektor Yngve Hugo), inalles e:a 40 timmar. Deltagarna, som visat sig synnerligen

vakna och intresserade, ha livligt deltagit i de anordnade diskussionerna i de olika ämnena och såväl föreläsningarna som hela Brunnsvikstillvaron blir säkert ett minne för livet. Betydelsen av dylika kurser kan nog ej överskattas. Bara detta att komma bort från vardagslivets slit och släp dessa ljuvliga sommardagar gör, att vi alla, som varit där, kunna instämma med den glada kamrat, som sade till under tecknad: "Skriv att vi äro så glada som så!" Sade och gav hela Brunnsvik stora famnen. H. W g n.

serna över klubbens verksamhet under år 1925. Berättelserna godkändes och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Av berättelsen framgick bl. a. att av de 12 ord. mötena hade vartannat anordnats som studie- och arbetsmöte. Ämnet för studieverksamheten har varit "Kommunalkunskap" men har föreläsningar hållits av studieledaren även i andra ämnen. Ett större kamratmöte hade klubben anordnat den 5 juli då en hel del medlemmar från närliggande klubbar infunnit sig, särskilt från Lund och Skivarp hade kamraterna talrikt mött upp. Föredrag hölls vid mötet av hovrättsnotarie Karin Lindeberg från Malmö över ämnet: "Lagen om barn utom äktenskapet", vidare var det diskussion över "Arbetarekvinnorna och uppfostringsproblemet", vilken fråga inleddes av fru Olivia Nordgren, samt "Klubbarnas inre arbete" inledd av distriktets ordf. fru Martha Larsson, Malmö. Tre agitationsmöten med föredrag ha under året anordnats, därav ett offentligt under Freds- och agitationsveckan i okt. med läroverksadjunkt J. G. Carlsson från Ystad som talare, och två vid klubbens ord. möten i febr. och april, med två av stadens överlärare som talare. Ämnen för dessa föredrag voro "Fortsättnings-skolans uppgift och betydelse för ungdomens praktiska utbildning och fostran"

samt "Folkpensioneringen". Till dessa två möten hade inbjudits utomstående kvinnor samt arbetarekommunen och soc.-dem. ungdomsklubben Frihets medlemmar. Vid samtliga dessa möten förekom fin musik, sång och uppläsning samt kaffeservering.

En diskussionsfråga som klubben behandlat och gjort särskilt uttalande i är frågan om anordnande av "Förlösningshem" där klubben beslöt ingå till Husmoderföreningen och Röda Korset med inbjudan till samarbete.

Vid distriktsmötet i Lund den 19 april representerades klubben av 2 ombud och vid A. B. F:s distriktsmöte med ett ombud, nämligen studieledaren, och vid vår avlidne partivän F. V. Thorssons begravning i Ystad med kamrat Karna Lindberg som ombud och fanbärare. Lösnummerförsäljningen av tidningen "Morgonbris" har endast uppgått till 290 ex. beroende på att en del medlemmar varit årsprenumeranter. Följande anslag ha av klubben beviljats: Till behövande familjer 100 kr. i form av varor från Koop. handelsf. "Aktiv", till de arbetslösa förening 50 kr., till trakasserade lantarbetare 10 kr., till Hjalmar Brantings minnesfond 25 kr., till F. V. Thorssons fond 15 kr., till Kata Dahlströms minne 5 kr., samt till lokala bildningsverksamheten 5 kr. En större

sommarfest har anordnats tillsammans med arbetarekommunen och soc.-dem. ungdomskl. med ett överskott på klubbens del av kr. 497:50, samt en offentlig bal i Folkets hus, som inbringade kr. 87:50. Enligt revisionsberättelsen ha inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 1,221:29.

Mötet var för övrigt anordnat som diskussionsmöte vartill även utomstående inbjudits. Diskussionsämne var Kooperationen, som inleddes av hr P. Nilsson, vilken först påvisade den stora betydelse Kooperationen hittills haft för arbetareklassen och vad den kommer att betyda i den framtida samhällsutvecklingen. Debatten blev lång, intressant och givande. Mötet, som var talrikt besökt, beslöt till sist uttala sin fulla sympati för de strejkande slakteriarbetarna, samt på alla sätt bidra till att bójkotten mot slakteriets varor upprätthålles.

Mötet avslöts med avsjungandet av "Arbetets kvinnor".

Till styrelse för 1926 ha valts: Mathilda Friberg, ordf., Olivia Nordgren, v. ordf., Maria Färgren, kassör, Signe Andersson, sekr., och Karolina Svensson, v. sekr. Revisorer: Olga Edlund och Mathilda Ekstrand. Studieledare: Olivia Nordgren med Signe Andersson som ersättare. Korr. sekr. Mathilda Friberg och kommissionär för "Morgonbris" Maria Tinngren.

Med kamratlig hälsning till klubbarna landet runt. M. F.

Från Norberg.

Norbergs soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte i februari. Års- och revisionsberättelserna godkändes. Av den senare framgick, att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 178:92 med en behållning av kr. 68:29.

Till styrelse för det kommande året omvaldes Anna Lindgren, ordf. och korr. resp., Hulda Nilsson, sekr., Elsa Lind, kassör, Augusta Pettersson, v. ordf., samt nyvaldes Tora Kjällander, v. sekr.

Medlemsantalet var vid årets början 14 och vid dess slut 18.

Antalet protokollförda möten för klubben under året har utgjort 15.

Vid under året anordnad distriktskonferens i Västerås har klubben varit representerad genom 3 ombud.

Med anledning av internationella kvinnodagen var anordnad fest med fru Agne Söderqvist som talarinna. Ett föredrag har även under året hållits av fru Sigröd Lundin. Kamratmöte har gemensamt med de övriga klubbarna inom distriktet hållits i Ängelsberg.

Första maj firades tillsammans med arbetarekommunen och ungdomsklubben.

Klubben har under året anslutit sig till den på platsen nybildade lokalavdelningen av A. B. F.

En fest har hållits, vars behållning, kr. 118:34, tillföll en sjuk familj.

Av tidningen Morgonbris har försålts 300 ex.

I olika styrelser och nämnder inom kommunen är klubben representerad på

följande sätt: i barnvården 1, i fattigvården 2, styrelsen för högre folkskolan 1, kommunalfullmäktige 1, styrelsen för Anna Holms minne 1.

I brist på medel ha alla möten under året hållits hos kamraterna.

Enighet, samförstånd och kamratskap har varit rådande klubbmedlemmarna emellan. Vår största önskan är också, att dessa egenskaper måtte allt framgent besjåla oss alla inom klubben. Ref.

Från Stjärnsund.

Stjärnsunds soc.-dem. kvinnoklubb hade söndagen den 14 febr. 1926 sitt årsmöte. Mötet som var talrikt besökt öppnades av klubbens ordf. fru Augusta Tysklind, varefter Arb. kvinnor sjöngs unisont. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Av den föredragna årsberättelsen kan nämnas att klubben hållit 12 ordinarie möten samt 1 extra. Långshyttans kvinnoklubb har varit inbjuden till kamratmöte varvid distriktets ordf. fru Anna Vallin höll instruktionsföredrag. Till kamratmötet var även Stjärnsunds arb.-kom. kvinnliga medlemmar inbjudna. Möten tillsammans med arb.-kom. och ungdomskl. har även hållits. En utfärd med lastbil företogs i somras och besökte vi då Sandvikens kvinnoklubb, där föredrag hölls av riksdagsman Högström. Klubben har haft en friluftsfest med föredrag av fru Hulda Flood. Kvinnodagen firades med föredrag av fru Rut Gustafson, sång av skolbarn samt musik på piano och fiol av skollärarna Lund och Vessman. Vid distriktets konferens i Borlänge var klubben representerad av 2 ombud, vid distriktskongressen i Falun med 1 ombud samt vid kretskonferensen i Hedemora med 1 ombud. En del viktiga frågor ha diskuterats, däribland frågan om anskaffandet av en sjukvagn, men något beslut i frågan har icke fattats. En anhållan till skolrådet om en skolkökskurs för år 1926 har beviljats. Syföreningen har under året varit i livlig verksamhet. Ett anslag på 25 kr. till ett stipendiat till Brunnsviks folkhögskola har av klubben beviljats. Till årets skolresekassa har skänkts 50 kr. Av Morgonbris har försålts 730 ex. Klubbens medlemsiffra är 42.

Av revisionsberättelsen framgick att klubbens inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 2,303:79. Till styrelse för år 1926 valdes fruarna Augusta Tysklind, ordf., Elsa Blomkvist, sekr., Sofia Holm, kassör, Hanna Eriksson, vice ordf., Hildur Vikström, vice sekr. Revisorer blevo fruarna Signe Stolpe, Ester Backlund, Dora Skogsberg. Kommissionär för Morgonbris fru Frida Sundberg. Referent Dora Skogsberg. Vid mötet förekom sång, musik, uppläsning samt kaffe. Samarbetet inom klubben har varit gott och vi hoppas att vårt arbete ej varit förgäves utan att klubben framgent vinner stor anslutning bland kvinnorna. Mötet avslöts med unisont avsjungande av Internationalen och leve utbringades för vår klubb och vårt partis kvinnörörelse. Häls-

ning från Stjärnsunds kvinnoklubb till kamrater landet runt.

Referenten.

Från Jädraås.

Jädraås socialdemokratiska kvinnoklubb höll den 3 mars sitt årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna lades med godkännande till handlingarna och ansvarsfrihet beviljades. Under året ha hållits 12 protokollförda möten. Ett instruktionsmöte har hållits med fru Sigröd Lundin från Stockholm som instruktör. Vid distriktets årsmöte i Gävle var även klubben representerad. Den internationella fredsdagen firades med en fest för allmänheten med fru Anna Åberg från Sandviken som talare. I samband med festen hölls syföreningsauktion. Kvinnoklubben och arbetarekommunen firade gemensam julfest med familjerna. Av Morgonbris har sålts 257 ex. Till styrelse för innevarande år valdes fruarna Thora Lönn, ordf., Thora Hillström v. ordf., Hildur Wallström, sekr., Elsa Jonsson, v. sekr., Frida Norrman, kassör. Till revisorer valdes fruarna Karin Hedlund och Signe Pettersson samt till kommissionär för Morgonbris valdes Elsa Jonsson och Hildur Hammarlind. Samarbetet inom klubben har varit gott.

Med hälsning till alla klubbar.

T. L.

Från Oskarshamn.

Oskarshamns soc.-dem. kvinnoklubb har alltifrån bildandet för 5 år sedan fört en ganska livaktigt tillvaro, om vi också ej i "Morgonbris" spalter gjort något väsen av oss.

Vid vårt senaste årsmöte kunde vi konstatera att intresset och livaktigheten inom klubben ökas för varje år. Våra möten gå naturligtvis ej i den högre stilen, då ju förmågorna äro ganska begränsade, men var och en som blir ålagd att taga ett program eller utföra en syssla, fullgör detta med fröjd och icke med suckan. Vi ha vid ett par tillfällen haft glädjen mot taga fru Hulda Flood hos oss och det bästa vi kunna säga om hennes besök är, att hon är hjärtligt välkommen åter, om hon själv ej alldeles tröttnat på det hårdarbetade Kalmar län.

Den 15 mars hade klubben ett celebret besök, då fru Nelly Thüring i samband med föreläsningar gästade vår klubb som dagen till ära anordnat samkväm. Fru Thüring höll orienterande föredrag över kvinnofrågor och sociala frågor vid årets riksdag och man kan nog gott säga att fru Thüring liksom fru Flood vann allas våra hjärtan. Här nere i avkrokarna sätta vi dubbelt värde på all hjälp och uppmuntran vi få från högre ort.

Under senaste året har klubben hållit ett par mycket lyckade samkväm för äldre arbetarekvinnor. Bättre kan man nog ej använda hopskrapade slantar, därom vittnar den översvallande tacksamhet, varmed festerna mottagits.

Styrelsen för år 1926 utgöres av fruarna Helga Wagnsson, Amelie Rehnberg, Agnes Larsson, Maria Lindqvist och Karin Svensson.

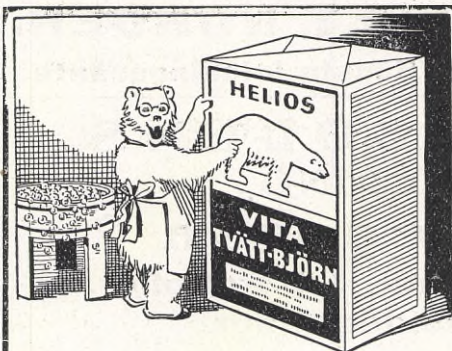
"Morgonbris" har försålts till ett antal av 300.

Med hälsningar till kamrater i alla klubbar.

Styrelsen.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Det här ska' Du köpa!

Varför tror Du att hundratals husmödrar köpa Tvättbjörn och prisa honom så högt? Naturligtvis därför att Tvättbjörn är så **överbästa** i kvalitet. Han ger **vackraste** tvätten med **minsta** mödan. Han är **dryg** — och därför billig.

Ty, ser Du, det är inte nog med att bara titta på paketet när Du köper tvättpulver, Du måste även jämföra tre saker: **kvalitet — pris — och vikt.**

Gör det så kommer Du av egen övertygelse att köpa Helios' Tvättbjörn.

Vita Tvättbjörn

"Tvättar medan Du sover".

Överbästa kvalitet. Dryg — därför billig.
Per stort paket 75 öre.

136

Från Äby.

Äby soc.-dem. kvinnoklubb anordnade årsfest med samkväm den 24 mars för att fira sin treåriga tillvaro. Programmet upptog musik, hälsningstal av fru Anna Gustavsson, deklamation, samt sång av Norrköpings kvinnoklubs sångkör, som på ett förtjänstfullt sätt bidrog att höja aftonens stämning. Därefter vidtog paketauktion av varor, vilka till största delen tillverkats av medlemmarna själva, samt gissningstävlan å en docka. Programmet upptog vidare lekar, men på grund av att paketauktionen tog för lång tid i anspråk måste dessa inställas. I stället spelades ett par dansnummer som avslutning på festen. Årsfesten blev i

allo lyckad och var så talrikt besökt att lokalen var till trängsel fylld, varför den också lämnade god ekonomisk behållning.

Klubben, som har ett 20-tal medlemmar, har ej kunnat utföra några storverk och ännu ej kunnat göra sig gällande inom samhället, men då det finns många intresserade och präktiga medlemmar inom klubben hoppas vi på det bästa för framtiden. Av frågor, som diskuterats, må framhållas: Nykterhetsfrågan, Filmen som upplysnings- och agitationsmedel, Badhusfrågan inom samhället samt ett obligatoriskt läroår i husligt arbete för unga flickor. För övrigt har förekommit på mötena sång, uppläsning och diskussioner i olika ämnen samt kaffeservering. Klubben har arrangerat två offentliga agitationsföreläsningar och två fester samt dessutom har anordnats utflykt till Kvillinge ålderdomshem, varvid de gamla bjudits på kaffe och sång samt en utflykt till det natursköna Malmö vid Bråviken.

Styrelsen har för innevarande år följande sammansättning: fru Elin StenSSon, Sätterslund, Äby, korresp. och ordf., fru Gerda Karlsson, kassör, fru Elin Karlsson, sek., fru Lovisa Pettersson, v. ordf., och fröken Gerda Vidström, v. sek.

Ref.

Från Falkenberg.

Falkenbergs soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt ordinarie årsmöte den 10 mars 1926. Ur årsberättelsen må anföras:

Klubben har haft 12 ordinarie möten, därav ett friluftsmöte.

Klubbens ordf., fröken Ester Andersson, har som stipendiat bevisat sommarkursen vid Fogelstad. Internationella kvinnodagen firades som halvskilt möte, varvid förekom musik, uppläsning av dikter, ett litet anförande i anledning av resolutionen, allt utfört av medlemmar inom klubben. För att få ekonomin i gott stånd har klubben anordnat en teater- och dansaften, varvid förekom musik, sång, en liten enaktare, "Samma don", av Frigga Karlberg, dock något omarbetad med hänseende på fredsarbetet. Klubben har bidragit till Brantingsfonden med 5 kronor samt insamling bland medlemmarna 7 kronor, summa 12 kronor. Klubben har varit inbjuden till Halmstad på ett kamratmöte och de, som hade tillfälle att deltaga i detsamma, hade endast lovord för Halmstadsklubben, ty alla hade ett gott intryck från sitt besök där.

Omkring 500 ex. Morgonbris har försålts under året. Det finns 30 medlemmar råder ett gott samförstånd, tack vare en råder ett gott samförstånd, tack vare en för varje kvartal vald programkommitté, som sörjer för trevnaden, därvid oftast förekommer någon för oss angelägen diskussionsfråga, uppläsning m. m. samt kaffeservering. J. C—n.

Från Eslöv.

Eslövs soc.-dem. kvinnoklubb höll den 8 febr. årsmöte, varvid års- och revisions-

Nyckeln till hälsa

är att rensa magen och tarmarna från osunda rester, utdriva urinsyra från kroppen samt upprätta blodet, därmed avlägsna själva orsaken till illamående och sjukdomar.

En huskur **Frukt-Salt-Samarin** är här till synnerligen välgörande.

Magsyra och Huvudvärk försvinna. Värk i kroppen, Reumatism och Nervsmärtor skingras. Hälsa, krafter och Välmående återvinnas.

Frukt-Salt-Samarin verkar välgörande på hela organismen och omedelbart upprättande. Pris pr burk kr. 2.50. Erhålles pr postförskott från **Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm.** (Säljes å Apotek, Drog-, Kemikalie- & Färghandel m. fl.)

berättelserna upplästes och godkändes. Under året har hållits 11 ordinarie möten. Klubben har under året anordnat ett agitationsmöte för kooperationen, deltagit i 1 maj-demonstrationen med eget stand samt anordnat en bilutfärd till Romelint. Under året har inom klubben arbetat en syförening, som den 27 nov. anordnade auktion på förfärdigade arbeten. Klubben beslöt att hela behållningen därav skulle tillfalla stadens arbetslösa och gjorde därför anhållan hos en del affärsmän om bidrag till festen. Behållningen, som utgjordes av kr. 360:67, överlämnades till de arbetslösa.

Till styrelse för 1926 valdes: fru Maria Andersson, ordf., fröken Ida Jönsson, v. ordf., fruarna Hilda Henriksson, kassör, Anna Olin, sek., och Elna Björklund.

Under året har försålts 1,100 ex. av Morgonbris.

Klubben kunde den 27 april i år se tillbaka på en femårig levnadsbana. Högtidligheten firades på klubbens ordinarie möte med en enkel festlighet, varvid medlemmarna hade inbjudit vänner och bekanta. Festen inleddes med ett hälsningstal av ordföranden, fru Maria Andersson, som omtalade klubbhistorier från gångna tider, erinrande om att en klubb förut sett dagens ljus i Eslöv och om denna icke blivit nedlagd vid storstrejket den då i år kunnat fira 20-årsfest. Hoppades att den stiltje, vari klubben nu befinner sig, blott måtte vara tillfällig.

Därefter vidtog ett angenämt samkväm med sång, deklamation samt kaffe och spettekaka.

Sedan ett leve utbringats för kvinnoklubbens framgång avslöts den alltigenom trevliga festen med avslutandet av "Internationalen". Sekr.

De kooperativa föreningarna (konsumtionsföreningarna) tillföra årligen sina medlemmar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsida 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Advokaten Gerd Schalling

Katarinavägen 9 A. Tel. S. 66 55. Mottagn. 2-6 e. m.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Upprop från kommittén för insamling av en minnesvård över Kata Dalström.

Till arbetarorganisationerna.

Härmed uppmanas alla, som ännu inneha bidragslistor för insamling till en minnesfond åt Kata Dalström att omgående redovisa inkomna bidrag och listor under adress Box 214, Stockholm. Även blanka listor torde insändas.

Som genom tidningspressen meddelats har avtäckningen av porträttriefien nu ägt rum och kommer även en bronskopia av densamma att uppsättas i Stockholms Folkets hus.

Insamlingskommittén har beslutat att av återstående medel samt av de medel, som ytterligare inflyta, bilda en fond, bärande fru Dalströms namn och avsedd att med sina räntmedel årligen bereda några inom fackföreningsrörelsen verksamma arbetarskor tillfälle till rekreation och vila. "Kata Dalströms fond för arbetarskor" skall förvaltas av Svenska Textilarbetareförbundets styrelse.

Insamlingskommittén uppmanar härmed alla föreningar och enskilda, som tidigare ej deltagit i insamlingen, att nu

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

lämna ett anslag eller företaga en insamling till förmån för nämnda fond.

Stockholm i juni 1926.

Insamlingskommittén:

Sigvard Cruse.

Kassör.

Box 214, Stockholm.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen i Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Hantverkaregat. 78, n. b.

Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskestuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstäder nas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Narvavägen 5, Stockholm. Tel. Östermalm 36 14.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.

Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.

Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm 1926. A.-B. Arbetarnes Tryckeri